

Sygn. akt I USK 122/21

POSTANOWIENIE

Dnia 18 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania A. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 maja 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa (kasa Sądu Apelacyjnego w (...)) na rzecz adw. K.M. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł podwyższoną o stawkę podatku VAT tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 23 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację odwołującego się A.K. od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z 28 marca 2019 r., sygn. akt VIII U (...), którym Sąd ten oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Ł. z 10 maja 2018 r., którą organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury.

Decyzją z 10 maja 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Ł. na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i

rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił A. K. prawa do emerytury, ponieważ na dzień 1 stycznia 1999 r. nie wykazał ogólnego stażu ubezpieczeniowego w wymiarze 25 lat.

Powyższą decyzję zaskarżył A. K. zarzucając, że organ rentowy nie przyznał mu emerytury pomostowej pracowników kolejowych, pomimo że pracował w warunkach szczególnych w P. S.A. od 1 kwietnia 1980 r. do 25 lipca 2010 r.

Zaskarżonym wyrokiem z 28 marca 2019 r., sygn. akt VIII U (...) Sąd Okręgowy w Ł. oddalił odwołanie (pkt 1), a wniosek o przyznanie emerytury pomostowej przekazał do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Ł. celem rozpoznania i wydania decyzji (pkt 2).

Apelację od tego wyroku wniósł odwołujący się, zarzucając mu naruszenie art. 233 § 1 i § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako nieuzasadnioną.

Sąd drugiej instancji wskazał, że kontroli sądowej poddana została decyzja organu rentowego odmawiająca A.K. prawa do emerytury w obniżonym wieku na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Utrwalone jest stanowisko judykatury, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot postępowania wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie. Od momentu wniesienia odwołania do sądu sprawa staje się sprawą cywilną (w znaczeniu formalnoprawnym), podlega rozstrzygnięciu według zasad właściwych dla tej kategorii spraw. Odwołanie pełni rolę pozwu, a jego zasadność ocenia się na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego. Z tym rozwiązaniem koreluje treść art. 477¹⁴ § 1 i 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem sąd oddala odwołanie, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia, a w razie uwzględnienia odwołania sąd zmienia zaskarżoną decyzję w całości lub w części i orzeka co do istoty sprawy. Z tego wynika, że sąd nie dysponuje możliwością dowolnego kształtowania rozstrzygnięcia merytorycznego. Jest związany decyzją organu rentowego, a w razie zamiaru jej zmiany nie może orzec o tym, o czym dana decyzja nie rozstrzygała (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2019 r., I UK 261/18, Legalis). Sąd nie działa w zastępstwie organu rentowego, w związku z czym nie ustala prawa do świadczeń, i choć samodzielnie oraz we własnym zakresie rozstrzyga wszelkie kwestie związane z prawem lub wysokością

świadczenia objętego decyzją, to jego rozstrzygnięcie odnosi się do zaskarżonej decyzji. Przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza się do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a pomiędzy stronami spornych. Poza tymi okolicznościami spór sądowy istnieć nie może, gdyż w postępowaniu przed sądem odwołujący żądać może jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją, nie może natomiast żądać czegoś, o czym organ rentowy nie decydował. Odwołanie wnoszone do sądu ubezpieczeń społecznych nie ma bowiem charakteru samodzielnego żądania, jeśli takie zostanie w odwołaniu zgłoszone, sąd ma obowiązek przekazać to żądanie do rozpatrzenia organowi rentowemu na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.

Sąd drugiej instancji ocenił następnie, że ubezpieczony na żadnym etapie postępowania sądowego nie udowodnił, że pracował w gospodarstwie rolnym, czy to rodziców, czy to własnym. Ponadto, Sąd zauważył, że z karty przebiegu zatrudnienia znajdującej się w aktach rentowych wynika, iż okres od ukończenia przez ubezpieczonego 16 lat (4 maja 1974 r.) do dnia podjęcia przez niego pracy (1 września 1974 r.) wynosi tylko 3 miesiące i 26 dni i byłby niewystarczający do uzupełnienia wymaganego stażu ogólnego. Sytuacji ubezpieczonego nie zmieniłoby również potencjalne uwzględnienie, jako pracy w gospodarstwie rodziców, okresów od 31 marca 1979 r. do 29 kwietnia 1979 r. oraz od 1 marca 1980 r. do 31 marca 1980 r., w których ubezpieczony nie świadczył pracy zawodowej, bowiem łączny wymiar tych okresów wynosi jedynie 2 miesiące. Z tych względów organ rentowy zasadnie odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury, którą regulują przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Odnosząc się do natomiast do zarzutu nieprzyznania prawa do emerytury pomostowej Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że Sąd Okręgowy związany był treścią decyzji organu rentowego, a ta dotyczyła prawa do emerytury w obniżonym wieku z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W odwołaniu A.K. zarzucił, że organ rentowy nie przyznał mu emerytury pomostowej. Ponieważ zaskarżona decyzja nie obejmowała prawa do tego świadczenia, czyli ZUS nie rozstrzygnął o prawie A.K. do emerytury pomostowej, to prawidłowo Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony zgłosił żądanie przyznania emerytury pomostowej, o której

dotychczas nie rozstrzygał ZUS i zasadnie na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. przekazał to żądanie do rozpoznania organowi rentowemu. Dopiero wydana w wyniku tego przekazania decyzja - w razie złożenia odwołania - zostanie poddana kontroli sądowej.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że w jej ocenie wobec braków jakie zawierał jego wniosek o emeryturę organ rentowy powinien w pierwszej kolejności żądać od niego zajęcia stanowiska w tym przedmiocie nie zaś samodzielnie decydować o tym o jakie świadczenie Skarżący występuje. Sąd drugiej instancji natomiast w ogóle nie dostrzegł istoty problemu, jaki zaistniał na tle rozstrzyganej spraw.

Organ rentowy nie składał odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ubezpieczonego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że

skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepublikowane; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepublikowane). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiono żadnej argumentacji, która mogłaby przemawiać za przyjęciem, że skarga kasacyjna jest w niniejszej sprawie oczywiście uzasadniona. Pełnomocnik skarżącego poza przedstawieniem własnego stanowiska, co do działań, jakie powinien podjąć Sąd drugiej instancji, a wcześniej organ rentowy, nie wskazał jakiegokolwiek przepisu prawa, który zostałby naruszony w sposób oczywisty i rażący przez Sąd Apelacyjny, nie przedstawił argumentów natury prawnej, które uzasadniałyby sformułowane w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej

do rozpoznania stanowisko, Wobec powyższego nie można było przyjąć, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Koszty pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu zasądzona na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).